

УДК 334.012.64:339.732

Красносельський В. О.

аспірант кафедри бізнесу та управління,

Національний Університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна.

ГРАНТОВА ПІДТРИМКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ) виступає ключовим фундаментом економічної стійкості, соціальної згуртованості та інноваційного оновлення будь-якої сучасної держави. У структурі національної економіки України суб'єкти МСБ формують основу підприємницького середовища, забезпечуючи гнучкість господарської системи та підтримуючи соціальну стабільність через створення робочих місць. До 2022 року сектор демонстрував стабільне зростання та поступову інтеграцію у європейський економічний простір. Проте умови повномасштабної війни спричинили глибоку якісну деформацію бізнес-процесів, руйнування логістичних ланцюгів та дефіцит капіталу. Це вимагає докорінного переосмислення інструментів фінансової підтримки, де стратегічне місце посідає грантове фінансування. Питання трансформації фінансових механізмів набуває особливої гостроти в контексті необхідності швидкого відновлення критичної інфраструктури та підтримки життєздатності територіальних громад через приватну ініціативу. Теоретико-методичний аналіз свідчить, що малий та середній бізнес суттєво відрізняється від великих корпорацій специфічними потребами, що відображають обмеженість власних фінансових та кадрових ресурсів. Мікропідприємства часто не мають спеціалізованих підрозділів з юридичного чи фінансового супроводу, що критично ускладнює їхній доступ до класичного банківського кредитування через високі заставні вимоги та складність процедур комплаєнсу. Європейська практика розглядає малий бізнес як основу сталого розвитку ЄС, де понад 99% компаній належать до цього сегменту і забезпечують понад дві третини зайнятості. В Україні докризовий період також підтвердив системну роль малих форм у забезпеченні життєдіяльності регіональних ринків. Це зумовлює гостру потребу в адаптивних механізмах стимулювання, зокрема безповоротній фінансовій допомозі, що дозволяє підприємствам модернізувати активи та впроваджувати інновації без надмірного боргового навантаження. Сучасний етап розвитку МСБ в Україні характеризується кардинальною зміною функціональної логіки підтримки. Якщо в країнах ЄС гранти переважно інтегровані в стратегії цифрової трансформації («Industry 4.0») та «зеленого» переходу, то в українських реаліях вони набули виразно антикризового та рятувального характеру. Пріоритетними напрямками стали збереження операційної спроможності, релокація бізнесу з прифронтових

територій на безпечні локації та підтримання стабільного рівня зайнятості. Гранти від держави (зокрема урядова програма «Робота») та міжнародних інституційних донорів виступають ключовим стабілізуючим чинником, що нівелює ризики банкрутства. Важливим аспектом є формування моделі інклюзивної економіки, де грантова підтримка стає каталізатором соціальної відповідальності бізнесу, стимулюючи створення спеціалізованих робочих місць для вразливих верств населення, зокрема ветеранів та внутрішньо переміщених осіб. Ефективність використання грантових ресурсів безпосередньо залежить від прозорості інституційного середовища, цифровізації процесів подання заявок та спрощення звітності. Гранти дозволяють малим підприємствам не лише виживати в умовах високої невизначеності, а й поступово інтегруватися у глобальні ланцюги створення вартості. Стратегічним орієнтиром для України має стати повна гармонізація національної політики підтримки підприємництва з вимогами та стандартами ЄС, що відкриє доступ до ширшого спектру структурних європейських фондів. Створення сприятливого середовища для діяльності міжнародних грантодавців та розвиток розгалуженої консультативної інфраструктури (бізнес-інкубаторів, хабів) є необхідними кроками для реалізації стратегічних пріоритетів сектору. Грантова підтримка повинна розглядатися не як одноразова допомога, а як довгостроковий інвестиційний ресурс, що забезпечує стійкість підприємств у динамічному ринковому середовищі. Підсумовуючи, можна стверджувати, що грантова підтримка є потужним каталізатором системної трансформації малого бізнесу в Україні. Вона ефективно нівелює фінансові бар'єри та створює необхідне підґрунтя для сталого повоєнного зростання національної економіки. Реалізація запропонованих пріоритетів дозволить вивести вітчизняний сектор МСБ на новий якісний рівень конкурентоспроможності та забезпечити його повноцінну інтеграцію в єдиний європейський економічний простір. Подальші наукові дослідження мають концентруватися на розробці комплексних метрик оцінки соціально-економічного впливу грантових інвестицій для мінімізації бюрократичного тиску на малий бізнес та суттєвого підвищення довіри міжнародних фінансових партнерів до національної системи підтримки приватного підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. An SME Strategy for a sustainable and digital Europe. COM/2020/103 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0103>
2. OECD (2024), Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. URL: <https://doi.org/10.1787/fa521246-en>